

SOSYALİZM
VE
MİLLİYETÇİLİK
ÜZERİNE MEKTUPLAR

GALİP ERDEM

YAYIN NU: 85

EDEBÎ ESERLER: 13

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI

SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-975-437-909-9

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 1975

6. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul

Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Kapak Tasarımı: GNG Tanıtım

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: ANA BASIN YAYIN GIDA İNŞ. SAN. VE TİC. A.Ş

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. 2622 Sk. Güven İş

Merkezi No:6/13, Bağcılar / İstanbul Serti ika Numarası:

20699 Tel: (0212) 446 05 99

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.

Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

GALİP ERDEM'İN HAYAT HİKÂYESİ; (10 Mart 1930 Fındıklı/ Rize-12 Mart 1997Ankara)

Galip Erdem, 10 Mart 1930'da Rize'nin Fındıklı ilçesinde doğar Fındıklı 1954 yılına kadar Artvin iline bağlı, eski adı "Viçe olan, onbin nüfuslu şirin bir ilçedir.

Galip Erdem, Fındıklı'da "Ofloğlu" adı ile bilinen bir ailedendir. Babası, nahiye müdürlüklerinde bulunmuş Rasim Bey, annesi Pehlivanoğullarından Zekiye Hanımdır. Galip Erdem, ailenin tek çocuğudur.

İlkokulu Fındıklı 11 Mart İlkokulunda bitiren Galip Erdem, babasının memuriyeti dolayısıyla, ortaokulu Bitlis ve Siirt gibi illerde tamamlar. Babası Erzurum Narman nahiye müdürlüğüne tâyin edilince, Galip Erdem de Erzurum'da lise tahsiline başlar ve 1949 yılında liseyi pekiyi derece İle bitirir.

8 Kasım 1951'de başlayan yedek subaylık görevi, 31 Ekim 1952'de teğmen rütbesiyle biter. Ve 27 Nisan 1953'te PTT Genel Müdürlüğü Ankara Yenişehir Merkezinde ilk olarak memuriyete adımını atar. 7 Temmuz 1954 tarihinde memuriyetten istifa eden Galip Erdem, Maliye Bakanlığı Milli Emlâk Genel Müdürlüğünde tekrar memuriyete başlar. 6 Ocak 1955 tarihinde bu görevinden ayrılır. Paha sonra İETT idaresinde takip memuru olarak işe başlar. (7.7.1956) Ertesi yıl bu görevinden de ayrılır ve GİMA TAŞ' ye girer. Burada sigortalı olarak 476 gün çalışır. (3.8.1959) Bu arada Ankara Hukuk Fakültesinden mezun olur.

23 Kasım 1959'da Bayındırlık Bakanlığında Tevfik İleri'nin müşavirliği görevine başlar. Bu görevi uzun sürmez. "Tercüman" imzasıyla fıkralar yazar. (1 Ağustos 1961) Yeni İstanbul Gazetesinde fıkra yazarlığına devam eder. (1.1.1962) ve İzmir'de avukat İhsan Koloğlu'nun yanında avukatlık stajını tamamlar.(1963)

10 Mart 1965'te Zafer Gazetesinde fıkra yazarlığını sürdürür. Aynı çalışmaya Sabah Gazetesinde devam eder. 1.7.1966 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları Müdürlüğüne

müşavir olur, 2.4.1969 da tekrar fıkra yazarlığına başlar ve “Bizim Anadolu” gazetesindeki bu çalışması, 31 Aralık 1969’a kadar devam eder.

Galip Erdem, daha sonra Başbakanlık Plân ve Prensipler Dairesinde danışman olarak görev alır. 31 Aralık 1969’dan, istifaen ayrıldığı 30.06.1973 tarihine kadar, danışmanlık görevini sürdürür.

1.2.1974’te Ortadoğu Gazetesinde tekrar fıkra yazarlığına başlar. 10.9.1975’te Başbakanlık Müşaviri olur. 22.7.1981 tarihinde Turizm ve Tanıtma Bakanlığında Genel Müdürlük Müşavirliğine nakledilir ve 24.2.1982’de yirmi yıl üzerinden emekli olur. Avukatlığa başlar. Bu süre altı yıl devam eder. Mamak’ta görülen ünlü MHP ve Ülkücü Kuruluşlar Dâvasının avukatlığını üstlenir, insanüstü gayretlerle fedakârane bir şekilde çalışır.

1987’de Meray’da (Merzifon Yağlı Tohumlar A.Ş) yönetim kurulu üyeliği, Konya Şeker Fabrikasında denetçilik görevinde bulunur. 1987 yılında Sosyal Güvenlik Eğitim Vakfı Başkanlığı vazifesini üstlenir. Daha sonra bu görevinden ayrılmak zorunda bırakılır.

15.8.1989’da Namık Kemal Zeybek’in bakanlığı döneminde Kültür Bakanlığı APK Başkanlığında APK uzmanı olarak tâyin edilir. Daha sonra üçlü kararname ile Bakanlık Müşavirliğine getirilir. (17.9.1990) Bilâhare, Türk kültürüne antipatisi olan Fikri Sağlar tarafından müşavirlikten alınıp 7.5.1992 de aynı bakanlıkta tekrar APK uzmanlığına tâyin edilir.

Bu görevde iken 10.3.1995 tarihinde yaş haddinden emekli olur. Böylece 26 yıl beş ay hizmeti dolayısıyla birinci derecenin dördüncü kademesinden emekliliğe hak kazanır.

1966’da evlenen ve 1974’te boşanan Galip Erdem’in 1969 doğumlu Bilge Erdem adında bir kızı vardır.

12 Mart 1997’de Çarşamba gecesi saat 22¹⁰ da Ankara Gazi Hastahanesinde vefat eder. Cenazesi 14 Mart 1997 Cuma günü öğleyin Kocatepe Camiinde kılınan cenaze namazından sonra Cebeci Asri Mezarlığına defnedilir.

Galip Erdem, *Karakedi* (1950), *Tercüman* (1960), *Ölçü* (1960), *Son Havadis* (1961), *Yeni İstanbul* (1962-1963), *Düşünen Adam* (1962), *Sabah* (1965), *Zafer* (1966), *Devlet* (1969), *Töre* (1971), *Bozkurt* (1974), *Ortadoğu* (1974), *Ocak* (1978), *Yeni Sözcü* (1981), *Bakış* (1981), gazete ve dergilerinde köşe yazıları, fıkralar ve makaleler yazar.

1958-1960 yıllarındaki Türk Ocakları Merkez Heyetinin yayın organı *Türk Yurdu Dergisi*'nin Genel Yayın Müdürlüğü görevinde bulunur.

Tercüman gazetesinde “Tercüman” imzasıyla ilk yazısını 1 Ağustos 1961’de yayınlamıştır.

6-7 Eylül 1955’te, hâdiseler dolayısıyla, Topkapı-Çapa dolmuşunda iken gereksiz ve sebepsiz yere içindekilerle birlikte Emniyet Müdürlüğüne getirilir. 45 gün Selimiye Kışlasında gözaltında tutulur ve daha, sonra suçsuz olduğu anlaşılınca serbest bırakılır. 54 kilodan 39 kiloya düşer.

Galip Erdem’in ilk yazısı “Beşsanat” adlı bir dergide yayınlanır. 1948’de yayınlanan şiirinin adı “Bayrak” tır.

Galip Erdem, yazılarında pek çok takma ad da kullanmıştır.

YÜCEL HACALOĞLU

İÇİNDEKİLER

SOSYALİZM

Siz ve Biz.....	17
Peyami Safa'ya Haber	22
Emeksever Bir Hanım!.....	24
Son Çağrı	26
Bazı Kelimeler ve Mânâları	28
İşçi ve Komünizm!.....	35
Sosyal Adalet ve Biz.....	37
Din Ticareti.....	43
Demirperde'den İki Fıkra	46
Azerbaycan'ın Yas Günü.....	48
Peyami Safa'ya İkinci Rapor.....	51
Bir İhtilâfın İçyüzü.....	54
Mücahit Peyami Safa	56
Hürriyetçi Sosyalistlere Göre Komünizm ve Bizimkiler	62
Gerçekçilik Bu mudur?	65
İhtilâlcî Sosyalizmin Milliyet Düşmanlığı.....	67
Gerilik ve Gericilik Üzerine	70
Propaganda Dedikleri	80
Yanlış Bir Hüküm	84
Aydınlıkta Uyuyanlar.....	86
Tahrikçileri Takdim Ederim	89
Sosyalizmin Püf Noktası.....	91
Foya	101
Cevaplar Zinciri	103
Bu Nasıl Gece?.....	113
Vazifemiz.....	115

İbret!	117
Peyk!	119
Vietnam Sergisi	121
Düşmanı Sevmek Mecburiyeti	125
Aldatmaca	127
Kim Haklı?	129
Neyin Yasağı?	131
Sosyalistlerimize!	133
Milliyetçilik ve Marksizm	135
Kuznetsov'un İstırabı	137
Az Gelişmiş Beyinler	139
Hangisi Tehlikeli?	142
Kalk Borusu	145
Faşizm Bir Öcüdür!	148
Lenin'in Türk Dostluğu (!)	151
Sahtekârlığın Böylesi!	154
Faşist Aranıyor	157
Soljenitzin Olayından Notlar	161

MİLLİYETÇİLİK

Milliyetçilik ve Doktrinler	167
Yenilmişliğin Acısı	169
3 Mayıs	172
Azerbaycan Günü	174
Tarihe Bakış!	176
Onlar da İnsandı!	178
Turancılık Nedir?	180
Neslimizin Ayıbı	183
Türkistan'ın Ruslaştırılması	185
Batı Trakya'dan Gelenler	187
İbret Dersi	190
Ortak Pazar ve Kültür Emperyalizmi	192
Yılbaşı ve Tarihten Bir Ders	198
Milliyetçi Türkiye'ye Doğru	201

Yağlı Kuyruđa Dikkat	204
Uzay Çađında Millet Gerçeđi	207
Turancılık Korkusu	210
Her Millete Bir Devlet	213
Milli Sezgiyi Ölümsüzleřtirmek	215
Ölkücüler ve Fedakârlık	218
Milliyetçilik Ölümsüzdür	220
Yaşayan Dünder Taşer	222
Milliyetçi Eğitim	227
Ortak Pazar ve Türkiye	230
Milliyetçilik Düşmanlığının Kaynakları	234
Mukaddes İhanet	240
Ölkücü Gençlik	243
Ölkücü Olabilmek Ölküsü	245
Milliyetçilik ve Ölkücülük	247
Ölkücülüğün Güçlükleri	250
Atalarımızın Ölkücülüğü	254
Taşer'in Ölkücülüğü	257
Hunların Ölkücülüğü	260
Demokrasi ve Milliyetçilik	262
Faşizm Suçlaması	265
İrkçilik Suçlaması	292
Turancılık Suçlaması	340

SOSYALİZM

Siz ve Biz

I

SAYIN çok sosyalist Baylar! Önce peşin bir itirafım var: Hayranınızım! Kuzu postuna bürünmeyi öyle güzel beceriyorsunuz; yılın en iyi aktörü seçilip mükâfat alan kapitalistlere inat; öyle büyük bir ustalıkla oynuyorsunuz ki! Hani, nerde ise beni bile kandıracaksınız. Yıllardanberi çevirdiğiniz dolapları bilmesem, oyunlarınızın en yakın seyircisi olmasam, halinize yüreğim sızlayacak! Merhamet ifade eden sıfatlardan hangisine daha çok lâ-yık olduğunuzu bir türlü kestiremeyeceğim; masum mu desem, mağdur mu desem, diye düşünüp duracağım!

Cümle gerçeklerin canına okuyan, siz; hiç durmadan sövüp sayan, yine siz! Ama sövücülüğü, ama yalancılığı üzerinizden atıp bize yamamaya kalkıyor, bu halinizle de pek gülünç oluyorsunuz.

Sizi ayırmaya kıyamam. Biriniz hepimize, hepimiz birinize benzer. Ellerinizde allı pullu cici balonlarla sahneye çıkıyor, şişirdikçe şişiriyorsunuz. Bilmez misiniz: Şişirilmiş balonların ömrü az olur; en kabadayısının bir toplu iğnelik canı vardır. Güvendiğiniz balonlardan, şimdilik, birkaç tanesini patlatacağım. Şamata etmeyin, sözün mânasını anlayacak bir kabiliyete sahipseniz dinleyin.

1) İşimize gelmeyen her fikri “vatan hainliği” ile damgalıyormuşuz... Karşımıza kim çıkarsa “Sen, vatan hainisin” diyormuşuz! Haysiyetli bir adam böylesine ağır bir ithamla ortaya çıkınca, misalini de hemen vermelidir. Söyler misiniz baylar, ne zaman nerede, kimler için “Vatan haini” dedik? Çok hassas olduğumuz bir konuda, başkalarının da aynı hassasiyeti göstermelerini çok haklı ve çok tabii karşılıyoruz. Bu sebeple, fikir ve inançlarımız ne kadar farklı olursa olsun, kimseye “Vatan haini” demeyiz. Biz, sadece komünistlere “Vatan haini” deriz; daima da diyeceğiz. Çünkü, bir komünistin vatan hainliği öylesine belli bir hüviyettir ki, ayrıca ispat edilmesine hacet yoktur. İyi niyet yarışmasına girmiş bazı safdiller, bu hükmün lüzumundan fazla şiddetli ve hattâ mübalâğalı olduğunu sanabilirler. Ama, siz onlar gibi değilsiniz ki! Siz, bilgin kişilerdensiniz. Bir komünistin lûgatinde vatan mefhumuna yer olmadığını, vatan sevgisinin “Dünya işçilerinin birleşmesine set çeken menfur bir his” sayıldığını elbette bilirsiniz; bilmeniz gerekir. Bu yüzden, bir komüniste “Sen vatan hainisin” demek aslâ bir hakaret değildir; bilâkis, iltifat yerine geçer.

Bir vakitler, Nazım Hikmet ve Sabahattin Âli gibi yoldaşların vatan haini olduğunu söylemiştik. Hatırlarsınız: O zamanlar da bize, “müfteri” demeğe yeltenmiştiniz. Nazım gibi büyük bir vatanperveri lekelemekle suçlandırmıştınız. Oysa, kimsenin hakkını inkâr etmeyen, bizlerdik! Nâzım Hikmetleri, Sabahattin Âlileri ve diğer bütün yoldaşları Moskova’daki efendilerine karşı tezkiye eden, bizlerdik! Netice ne oldu? “Vatanseverdir” diyerek tahkir ettiğiniz Nâzım’dan lâıyk olduğunuz cevabı aldınız; hâlâ da almaya devam ediyorsunuz: Moskova’dan, Peşte’den, Prag’dan, Bükreş’ten. “Bizim Radyo”dan!..

Sayın çok sosyalist baylar! Ne kadar müsamahalı davrandığımızı görün de, şaşın. Topunuzu birden itham

Peyami Safa'ya Haber

ZAMANIN hiç insafı yokmuş üstadım! 365 gün öyle bir hızla akıp gitti ki, farkına bile varamadık.

Fâni âlemi bırakıp ebediyete göçeli tam bir yıl olmuş. Bu bir yıl boyunca seni hep özledik üstadım, hep aradık. Sana ne kadar muhtaç olduğumuzu düşündük.

Âdettir: ölülerin arkasından daima iyi şeyler söylenir. Sana seslenirken sadece bir âdete uymak zorunda kalmamanın rahatlığını duyuyorum. Ama seni anlatmak; seni, senin başkalarını anlattığın gibi anlatmak da öyle güç ki...

Aramızda bulunmadığın bir yıl zarfında çok şeyler oldu. Siyasî havanın bulanıklığı hâlâ geçmedi. Çeşitli kuvvetler mütemadiyen mücadele ediyor, birbirini yemeğe çalışıyor. Durumun tahliline gayret ederken, sebeplerini ararken daima seni hatırladık. Teşhisinde yanılmayan, en karışık meseleleri en az anlayışlı kimselere bile kolayca anlatabilen zekânın aydınlatıcı rehberliğine hasret kaldık.

Önderliğini yaptığın mücadele devam ediyor. Genç arkadaşların, güçlerinin yettiği kadar, tehlikeye karşı çıkıyorlar. Sana lâyıık olamamaktan başka hiçbir endişeleri yok. Hoş gör bizi, kusurlarımızı bağışla. Son fıkralarınızdan birini hatırlıyorum. Şöyle başlıyordu:

“– Yine azdılar!”

“– Kimler?”

“– Mahutlar!”

Emeksever Bir Hanım!..

KENDİSİ “Bayan” dememi tercih ederdi ama, kusura bakmasın, ben yine “Hanım” diyeceğim! Evet efendim, çok “emeksever” bir hanımdır. Aynı zamanda günlük bir gazetenin sahibesidir. Gazetesi de “emek”ten yanadır. Hemen her gün gazetesinde Emek ve Emekçilerle ilgili başlıklar atılır ve bu sayın Hanım, emekçileri savunan fıkralar döşenir. Gayet acıklı şeyler yazar. Emekçilerin mütemadiyen sömürüldüğünü, bu durumu önlemek gerektiğini diline dolamıştır. Patronlara demediğini ko- maz, verip veriştirir. “Emekçi halk yığınları”na derhal “örgütlenmelerini” tavsiye eder. Bu sayın hanım, bir za- manlar, 27 Mayıs hareketinin öncülerine akıl hocası ol- mak hevesine kapılmıştı. Devamlı toplantılar yapıyor; en pahalı içkilerin su gibi harcadığı parlak renkli salonlar- da, ihtilâl’in ilkeleri üstüne nutuklar atıyordu. Şimdi de işçilerin akıl hocası olmak hevesine düşmüş! Diyeceksi- niz ki: “İstediği gibi davranmakta hürdür. Sen ne karışı- yorsun?” Haklısınız tabii. Ben hiçbir şey’e karışmıyorum. Karışamam da!.. Yalnız aynı zamanda bir gazetenin sahi- besini, yani patron olan bu Sayın Hanımın, kendi müesse- sesinde çalışan emekçilere karşı nasıl hareket ettiğini merak etmez misiniz? Başkalarını sömürücülükle suç- landıran bir insanın sömürücü duruma düşmekten mut- laka kaçınacağını; herkesin hakkını, kazancından kısmak bahasına olsa bile, tam zamanında vermek mecburiyetin-

Son Çağrı

BU SATIRLARI, komünistler hariç olmak üzere, bizleri yanlış anlayan ve sırf bu sebeple haksız hükümlerin mâ-nevi kurbanı olan iyi niyet sahiplerini uyandırmak gayesi ile yazıyoruz. Komünistler hariç, dedik. Çünkü, komünistlerle fikir plânında yapılacak bir münakaşada anlaşabileceğimiz hiçbir nokta yoktur. Tamamen farklı ve birbirine yüzde yüz düşman iki dünya görüşünün mensuplarıyız. Cemiyete bakışımız başka, hayat anlayışımız başkadır. Herkes yerini almış, cephele belli olmuştur. Ne biz onları yanlış anlıyoruz, ne de onlar bizi yanlış anlıyorlar. O kadar iyi tanıyoruz, birbirimizi tâ beyinlerimizin hücrelerine kadar öylesine iyi biliyoruz ki!.. İşte bu sebeple, komünistleri hariç tutuyor ve diğerlerine, içine düşükleri fasit daireden kurtulup uyanabileceklerini umarak, belki de son defa sesleniyorum.

Efendiler,

Sizi anlıyoruz, amma, siz bizi anlayamıyorsunuz. İşinize mi öyle geliyor, anlama kabiliyetiniz mi tükenmiş, yoksa biz mi anlatamıyoruz? Bilmem!.. Şu veya bu!.. Sebepler üzerinde duramayacağım, netice değişmedikten sonra, fark etmez!..

Bizi sevmeyebilir, hattâ sahici birer düşman gibi de görebilirsiniz. Hiçbir müspet delile dayanmadığınız, akla ve ilme uygun bir izah yapamadığınız halde, Faşist, gerici, vs. olduğumuzu kabul etmeniz bile mümkündür. Za-

Bazı Kelimeler ve Mânâları

LİN YUTANG'ın yazdığı, dilimize *Gizli İsim* adı ile tercüme edilen bir kitapta “bazı kelimelerin komünist edebiyatındaki mânâlarını belirten fevkalade ilgi çekici bir bölüm var. Kızıl propaganda çarkının nasıl döndüğünü daha iyi bilmek, hangi kelimelerin hangi mânâda ve nasıl bir maksada hizmet için kullanıldığını daha iyi anlamak isteyen muhterem okuyucularıma faydalı olacağını umarak, bu garip lügatçeyi aynen alıyorum:

İŞÇİ HÜKÜMETİ: Bütün işlerin işçiler tarafından görüldüğü bir hükümet.

DEMOKRASİ: 1 – Halkın, halk için, halk tarafından öldürülmesini tespit eden bir usul. 2 – Diktatörlük yerine kullanılabilen bir kelime; meselâ, halk demokrasisi, halk diktatörlüğüne eşittir. 3 – Öyle bir hükümet şekli ki, (meselâ Amerika'da) Demokratlar kazanırsa, Cumhuriyetçi liderler San Quentin'i (meşhur bir hapisane) boyarlar ve şayet Cumhuriyetçiler kazanırsa, Demokrat liderler Alaska maden ocaklarındaki listelere katılırlar.

DEVLET: Gizli polis ve emir altındaki adliyenin büyümesiyle, tabii olarak ve sessizce yıkılan siyasî bir varlık.

SEÇİMLER: Tek atlı bir yarış.

SERBEST SEÇİMLER: Gizli polis, muhalif adayların işini bitirdikten sonra, halkın tek namzedi seçmek mec-

İşçi ve Komünizm!..

TÜRKİYE İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun hazırladığı "Komünizmi Tel'in Mitingi" bugün yapılıyor.

İşçi haklarını savunmak, emek sahiplerinin sömürülmesini önlemek, hattâ daha ileri giderek bir işçi diktatörlüğü kurmak iddiaları ile ortaya çıkan komünizm, işçiyi tam mânası ile köle haline getiren bir tatbikata sahne olmuştur. Bu bakımdan gerek işçilerin, gerekse işçi dertlerini gerçekten benimseyen her münevverin komünizmi en büyük düşman saymasından daha tabî bir şey olmaz.

Hesaplarına uygun düştüğü vakit işçi sınıfının "Yegâne ilerici sınıf" olduğunu söyleyen komünistler, aslında hiçbir zaman samimî olmamışlardır. İşçiyi aslâ sevmemiş, aslâ itimad etmemiş ve daima hakir görmüşlerdir. İktidarı ele geçirmeden önce işçi konusundaki görüşlerini titizlikle saklayan komünist liderler, iktidara geldikten hemen sonra maskelerini düşürmüş, emekçilere kan kusturan zalim bir icraata girmişlerdir. Dünya işçilerinin "Kurtarıcı Meleği" gibi gösterilmeye çalışılan Lenin, bakınız, işçileri nasıl tarif ediyor: "Üşengeç, uyuşuk, dar kafalı ve tembell!"

Komünist propagandanın işçi kitlelerini ağına düşürmek için kullandığı "herkesten kaabiliyeti kadar- herkese ihtiyacı kadar" formülü, demirperde gerisinde kalmış memleketlerde çoktan unutuldu. Şimdi aynı formül, hür